

Słowo wstępne

1 maja 2024 r. obchodziliśmy dwudziestą rocznicę największego rozszerzenia w historii Unii Europejskiej. Po kilkunastu latach przygotowań członkami Wspólnoty zostało dziesięć państw: Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Litwa, Łotwa, Estonia, Słowenia, Cypr i Malta. Było to największe pojedyncze rozszerzenie zarówno pod względem liczby ludności, jak i krajów. Zmiany, które się w jego skutek dokonały, można obserwować do dzisiaj, a nabyte wówczas doświadczenie akcesji może być wzorcem dla kolejnych kandydatów z Bałkanów Zachodnich i Europy Wschodniej.

Procesy akcesyjne nie zawsze jednak kończyły się sukcesami na miarę tych, które osiągnięto w 2004 r. Wiele państw bałkańskich nadal znajduje się poza Unią, a z obszaru postsowieckiego żadne nie zostało od tego czasu jej członkiem. Ich droga ku Europie jest wyboista, a problemy, z którymi borykają się w procesie integracji, mają źródło nie tylko w uwarunkowaniach wewnętrznych i problemach z demokratyzacją, ale również w działaniach Rosji, która otwarcie stwierdza, że kolejne etapy poszerzania UE są dla niej zagrożeniem.

W ciągu tych dwóch dekad zmieniły się zarówno kontekst międzynarodowy, na który składają się nowe uwarunkowania w zewnętrznym otoczeniu Unii, jak i sytuacja wewnątrz Wspólnoty, co wynika z przemian o charakterze politycznym i rozwojowym. Do tych ostatnich należą kwestie związane ze zmianami klimatu oraz kryzysem energetycznym. Procesów tych nie sposób analizować bez uwzględnienia szerokiego geopolitycznego kontekstu, w którym znaczącą rolę, szczególnie w ostatnich dwóch dekadach, odgrywała Rosja.

Negatywne oddziaływanie Federacji Rosyjskiej i powiązane z nim procesy, które obserwujemy w państwach europejskich, skłaniają do naukowej refleksji na temat ostatnich dwóch dekad funkcjonowania Wspólnoty (także z uwzględnieniem wpływu, jaki miało na nią największe rozszerzenie) oraz stawiania pytań o rozwój procesów integracyjnych w przyszłości. Dotyczy to takich państw jak Ukraina, Mołdawia, Gruzja, Albania, Czarnogóra, Macedonia Północna, Bośnia i Hercegowina, Kosowo czy Serbia. Analiza ich doświadczeń wyraźnie pokazuje, że oprócz przygotowań do pełnego wdrożenia *acquis communautaire* w procesie integracyjnym trzeba się mierzyć ze szczególnie złożoną sytuacją geopolityczną, w której istotną rolę odgrywa polityka Kremla.

Zapraszamy do lektury numeru poświęconego problemom, przed którymi Unia Europejska stoi po dwudziestu latach od największego rozszerzenia w swojej historii. Poruszamy w nim szerokie spektrum zagadnień od wolności słowa po politykę zbrojeniową i gospodarczą, uwzględniając różne aspekty trudnego sąsiedztwa z Federacją Rosyjską.

Iwona Reichardt